

Kalajoki, Merijärvi, Pyhäjoki 2015

Karhunnevan kankaan tuulipuiston  
sähkönsiirtoreittien  
arkeologinen inventointi



Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz 23.9.2015



**KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU**



## Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Pohjois-Pohjanmaalla Kalajoella, Merijärvellä ja Pyhäjoella Karhunnevan kankaan tuulipuistohankkeen sähkönsiirtoreiteillä. Työn tilaaja on Sito Oy. Hankeomistaja on Wpd Finland Oy. Maastotyöt tehtiin 15.7.-14.8.2015 yhteensä 2,5 kenttätyöpäivän aikana. Inventoinnin kohteena oli tuulipuistosta Jylkän uudelle sähköasemalle kaksi vaihtoehtoista linjausta, joiden pituus on yhteensä n. 14 km. Maastotyön suorittivat FM Jaana Itäpalo ja MA/FM Hans-Peter Schulz.

Ennen inventointia tunnettiin linjauksista n. 220-320 metrin etäisyydeltä kolme muinaisjäännöskohdetta, jotka ovat esihistorialliset rökkiökohteet Jylynkalliot NE (mj-tunnus 208010036), Jäneskangas (1000026930) ja Korkiakangas SE (625010017). VE 1 linjauksen läheisyydessä on peruskartalla tervahautamerkintä.

Inventoinnissa kartoitettiin 1 uusi muinaisjäännöskohde, Lahdennevan kato, missä on 3 tervahautaa ja rakennuksen perustus/ talli (?).

Sähkönsiirron VE 1 kulkee Lahdennevan katedon tervahautakohteen yli ja mahdollisesti linjan toteuttamisella olisi vaikutusta kohteeseen.





## Sisällysluettelo

	s.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	3
Esiselvitys.....	4
Tutkimushistoria.....	4
Maastoinventointimenetelmä.....	5
3. Maisema, topografia ja geologia.....	5
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö.....	7
5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö.....	8
6. Tulokset.....	10
7. Yleiskartta.....	11
8. Kohdeluettelo.....	11
9. Kohdetiedot.....	12
10. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	22
11. Aineistoluettelo.....	26



## 1. Perustiedot

**Inventointialue:** Karhunnevan kankaan tuulipuistohankkeen sähkösiirtoreitit VE 1 ja VE 2

**Tilaja:** Sito Oy

**Hankeomistaja:** Wpd Finland Oy

**Inventoinnin laji:** Osainventointi

**Kenttätöaika:** 15.7. - 14.8.2015 yhteensä 2,5 kenttätöpäivää

**Karttanumerot:** TM35-lehtijako, Q4242R, Q4241R, Q4242 L, Q4241 L  
vanha yleislehtijako, 243204

**Korkeus:** n. 30-45 m mpy

**Koordinaattijärjestelmä:** ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

**Kopio raportista:** Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio), Pohjois-Pohjanmaan Museo (digitaalinen kopio)

**Aiemmat löydöt:** -

**Inventointilöydöt:** -

**Aiemmat tutkimukset:**

1993 Mika Sarkkinen, Korkiakangas SE, inventointi

1996 Jari Okkonen, Jylynkalliot NE, tarkastus

1997 Mika Sarkkinen, Korkiakangas SE, inventointi

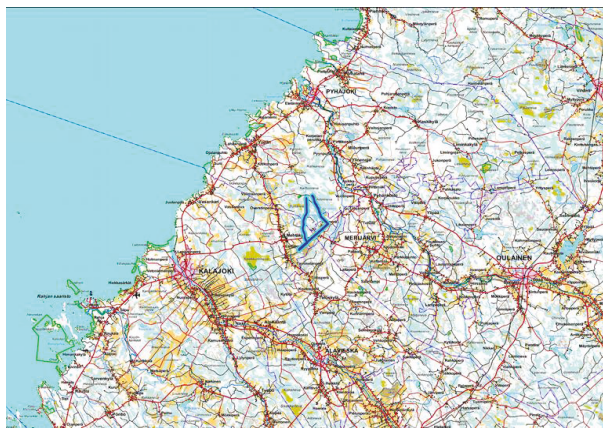
2015 Timo Jussila ja Teemu Tiainen, Jäneskangas, inventointi

## 2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

Pohjois-Pohjanmaalle Pyhäjoelle on suunnitteilla Karhunnevan kankaan tuulipuisto. Tuulipuistosta Kalajoen Jylkän uudelle sähköasemalle on esitetty kaksi vaihtoehtoista sähkösiirron reittiä. Ne kulkevat Pyhäjoen ja Yppärinjoen välissä Merijärvellä, Kalajoella ja Pyhäjoella n. 13-20 km Pyhäjoen keskustasta etelään.

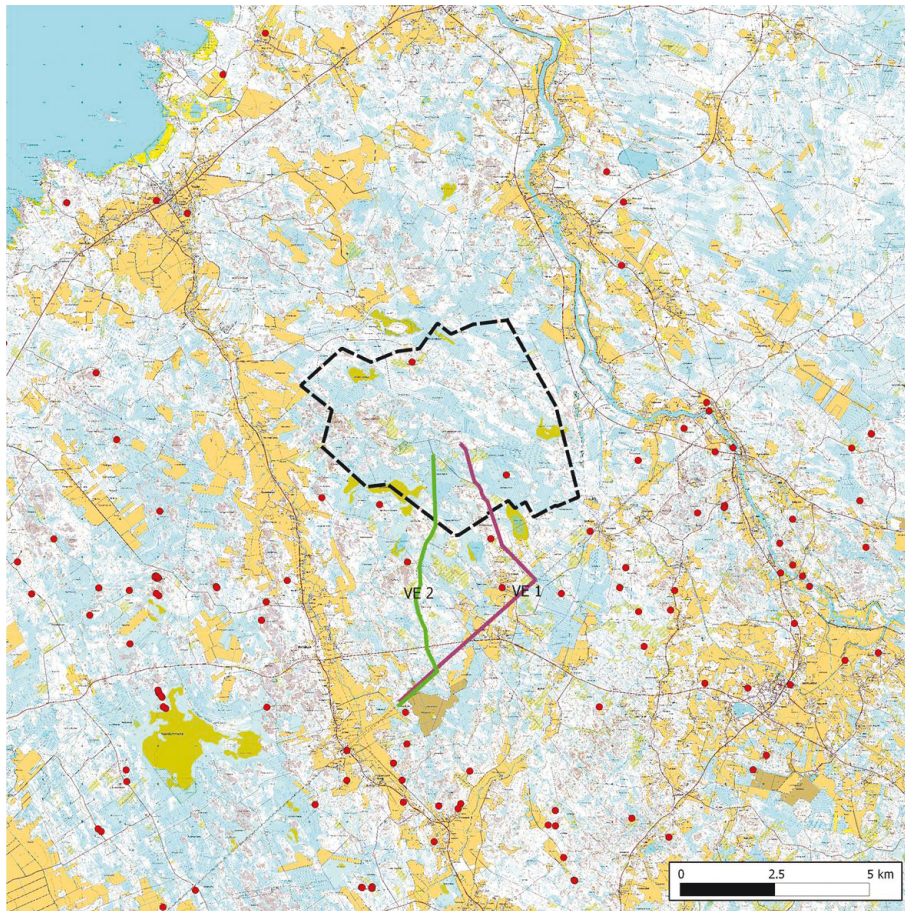
Ennen inventointia tunnettiin linjauksista n. 220-320 metrin etäisyydeltä kolme muinaisjäännöskohdetta, jotka ovat esihistorialliset röykkiökohteet Jylynkalliot NE (mj-tunnus 208010036), Jäneskangas (1000026930) ja Korkiakangas SE (625010017). Lähimmät muut muinaisjäännökset ja löytöpaikat sijaitsevat n. 0,4-1,4 kilometrin etäisyydellä linjauksista.<sup>1</sup>

Samassa yhteydessä sähkösiirron inventoinnin kanssa inventoitiin Karhunnevan kankaan tuulipuisto. Tuulipuiston inventoinnin tulokset esitellään erillisessä raportissa.



Sähkösiirtolinjausten sijainti. Maanmittauslaitoksen karttarasteri 1:250 000 / 8/2015.

<sup>1</sup> Tunnettujen muinaisjäännösten lähtötiedot Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin ja aiempien tutkimusraporttien tietojen mukaan: Muinaisjäännösrekisteri ja Kulttuuriympäristön tutkimusraportit, arkeologia, Kalajoki, Merijärvi ja Pyhäjoki, <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx> ja Mikroliitti Oy, Kalajoen Juurakon tuulipuiston maakaapelilinjojen ja sähköaseman muinaisjäännösinventointi 2015, <http://mikroliitti.pp.fi/1-julkisetraportit/index.htm>



Sähkösiirron kaksi vaihtoehtoista reittiä tuulipuistosta Jylkän uudelle sähköasemalla. Lähialueen tunnetut muinaisjäännöskohteet punaisena pisteenä. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2015.

## Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustuu alueella ja lähiseudulla aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytetään erilaisia aineistoja, joiden avulla erotetaan muinaisjäännösten sijainnin kannalta relevantit alueet. Esihistoriallisten kohteiden osalta kaukokartoituksessa keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Laserkeilausmenetelmän pistepilviaineisto tuottaa hyvin tarkkaa tietoa kohteensa pinnanmuodoista, ja sen avulla voidaan paikantaa lähinnä erilaisia kuoppakohteita, kuten asumuspainanteita, tervahautoja ja hiilimiiluja tai isoja vallirakenteita. Historiallisen ajan kohteita etsitään topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen tai myös alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla.

## Tutkimushistoria

Pyhäjoen muinaisjäännökset on inventoitu vuonna 1997 (Mika Sarkkinen, Pohjois-Pohjanmaan liitto). Inventointi painottui entuudestaan tunnetuille kohteille ja esineiden löytöpaikoille. Vuoden 1993 Ventusneva-Pyhänkoski voimalinjan inventointi kohdistui pieneltä osin nyt kohteena olevalle linjaukselle (Mika Sarkkinen, Museovirasto). Kalajoella on tehty kuntainventointi vuonna 2003 (Taisto Karjalainen, Museovirasto). Merijärven muinaisjäännökset on inventoitu vuonna 1991 (Markku Mäki vuoti, Pohjois-Pohjanmaan museo). Vuonna 2012 on lähialueilla inventoitu muinaisjäännöksiä ja muita kulttuuriperintökohteita valtion talousmetsissä (Hans-Peter Schulz, Metsähallitus). Kuluvan vuoden keväällä on inventoitu Kalajoen Juurakon tuulivoimapuiston maakaapelireittivaihtoehdot ja suunniteltu sähköaseman paikka (Teemu Tiainen ja Timo Jussila, Mik-



roliitti Oy). Ko. Inventointi kohdistui Jylkässä pieneltä osin myös tämän selvityksen kohteena oleville alueille. Mutkalammin tuulivoimapuistohankkeen voimansiirtolinjaukset Kotonevan ja Jylkän välillä inventoitiin myös keväällä 2015, jolloin tarkastettiin alueita kauempana Jylkän uuden sähköaseman eteläpuolella (Jaana Itäpalo ja Hans-Peter Schulz, Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu).

### **Maastoinventointimenetelmä**

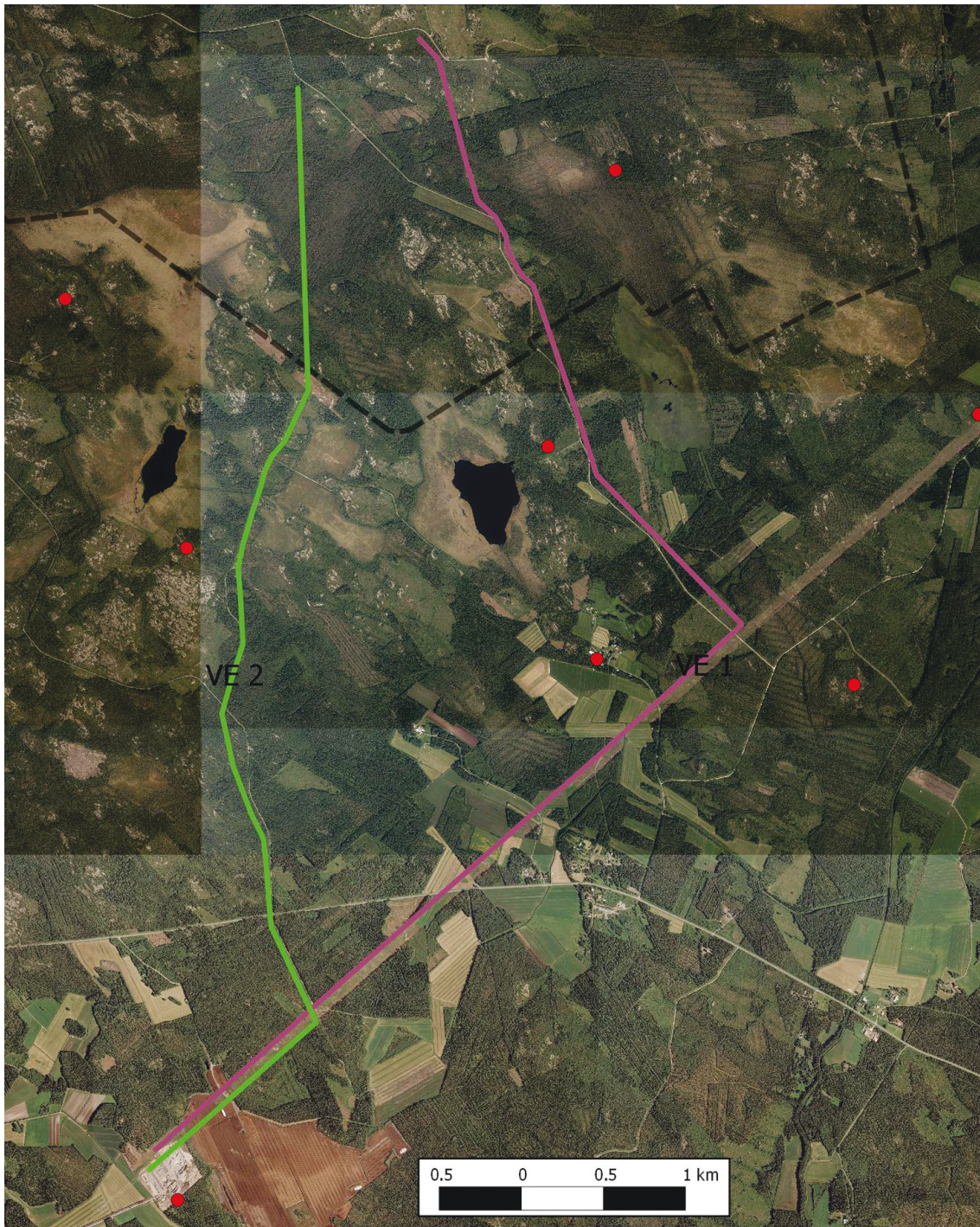
Maastossa tarkastetaan sähkösiirron linjaukset n. 50-200 metrin säteellä maastosta riippuen. Lisäksi tarkastetaan muutamalla kohdalla kauempana linjauksesta olevia potentiaalisia kallioita. Aivan tasaisia rämeitä ja umpimetsiä ei pääsääntöisesti tarkasteta. Linjauksen eteläpäättä Jylkässä on tarkastettu keväällä 2015 Juurakon tuulipuistohankkeen maakaapelilinjojen ja sähköaseman inventoinnissa ja ne alueet jätettiin tämän inventoinnin ulkopuolelle.

Inventointi perustuu pääosin silmänvaraisiin pintahavaintoihin. Maaperää tarkastetaan pääosin ojen leikkauksesta. Erilaisia kuoppia, kumpuja tai muita rakenteita kairataan funktion ja iän selvittämiseksi (resentti < > muinaisjäännös). Erityistä huomiota kiinnitetään tunnettujen muinaisjäännöskohteiden ympäristöihin ja vastaavanlaisiin ympäristöihin. Muinaisjäännösten sijainnin kannalta hyviä hieman laajempi hiekka-alueilta havaittiin Lahdennevan länsipuolella, missä tehtiin koekuppia ja käytiin metsäauratut alueet ja avonaiset maanpinnat pintahavainnoimalla läpi. Kohteet ja suunniteltuja rakentamisen alueita kuvataan ja niistä kirjataan maasto- ja maisemaselvityksiä. Työssä käytetään EGNOS- / GLONASS yhteensopivaa paikanninta Garmin GPSmap 64, QGis 2.10. -ohjelmaa paikkatietohallintaan ja GrassGis 7.0 -ohjelmaa Lidar pistepilviaineiston käsittelyssä ja terrain analyysissa.

### **3. Maisema, topografia ja geologia**

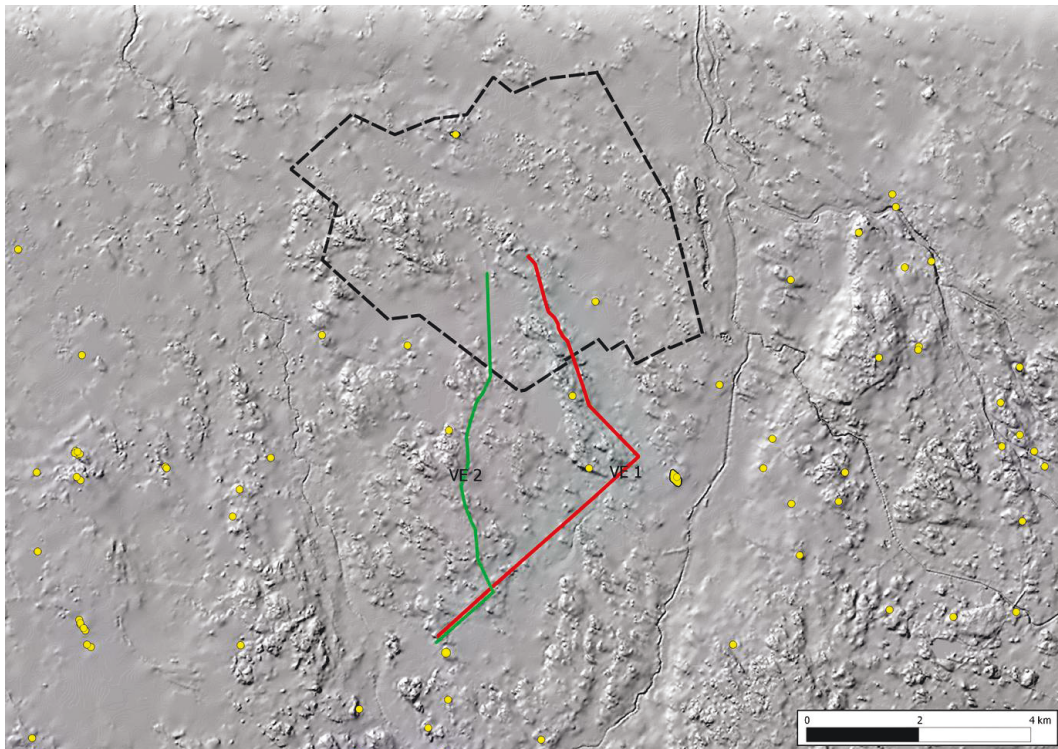
Linjaukset sijaitsevat Pyhäjoen ja Yppärinjoen laaksojen välissä. Maasto vaihtelee tasaisista peltoalueista ja rämeistä loivasti kumpuilevaan kallioiseen mäkimämaastoon, suurelta osin linjaukset kulkevat kallioisessa metsämaastossa. Alueet ovat miltei kokonaan metsätalouskäytössä ja metsät eri kasvuvaiheissa olevia istutettuja metsiä. Rämeet on ojitettu. Itäinen VE 1 kulkee n. 4,8 km ja läntinen VE 2 n. 1,3 km olemassa olevan linjan vieressä, jonka johtokäytävä on enimmillään n. 100 m leveä. Viitaperällä ja Saukonperällä linjaukset ylittävät peltoja ja eteläpäässä Marjanevan turvetuotantoalueen. VE 2 kulkee pohjoisessa n. 1,5 km tasaisessa rämeessä. Linjauksista n. 0,5 kilometrin etäisyydellä sijaitsevat Kauhajärvi ja Majavajärvi. VE 1 ylittää Viitaperän ja Saukonperän kylät, joiden välissä oli aiemmin Saukonjärvi. Entinen järven alue on nykyään osin peltoa, osin metsämaata. Hienompaa maaperää esiintyy Viitaperän ja Saukonperän peltoalueilla ja niiden tuntumassa, muualla maaperä on kallioista ja kallioiden välissä pääosin karkeaa moreenia ja turvetta. Korkeuserot ovat keskimäärin < 2,5 m/ 100 m. Alueen sijaintikorkeus 30-45 m mpy vastaa aikaa n. 4500 cal BP -3100 cal BP.





Sähkösiirron reittivaihtoehdot ortoilmakuvassa. Tunnetut muinaisjäännöskohteet punaisena pisteenä. Maanmittauslaitoksen ilmakeu-aineisto 9/2015.





Sähkönsiirron VE 1 ja VE 2 punaisena ja vihreänä viivana korkeusmalliin perustuvaa vinovalovarjostetta vasten, tuulipuiston hankealueen rajausta katkoviivana. Tunnetut muinaisjäännökset keltaisena pisteinä. Maanmittauslaitoksen vinovalovarjoste 10 m DEM 1:20 000, 5/2015.

#### 4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö

Kohdealueiden sijaintikorkeus n. 30-45 m mpy vastaa meren rantatasoa kivikauden loppupuolelta karkeasti n. 4500 cal BP kivikauden ja pronssikauden taitteeseen n. 3100 cal BP. Pääosin linjaukset kulkevat kivikauden korkeudella yli 32,5 m mpy. Vain kuivatun Saukonjärven ympäristö ja linjausten pohjoispäässä tasaisia rämeitä on tätä alempana. Alueelle alkoi syntyä kivikauden lopulla saaristoa, jossa oli runsaasti kallioluotoja. Mantereeseen kuroutumisen jälkeen kivikauden lopulla ja pronssikauden taitteessa alueella muodostui kolme pientä järveä, Kauhajärvi, Majavajärvi ja Saukonjärvi, joista viimeinen on kuivattu. Alueen saariin on voitu rakentaa ensimmäiset kiviröykkiöt – mikäli rakenteet ovat muinaisrantasidonniaisia - noin 4500 vuotta sitten. Linjausta lähimpänä sijaitsevat röykkiökohteet Jylynkalliot NE ja Korkiakangas SE voisivat topografian perusteella ajoittua järvivaiheeseenkin.

Lähialueelta tunnetaan suhteellisen paljon kiviröykkiöitä kivikauden loppupuolen ja varhaismetallikauden merenrantakorkeuksilta. Noin 0,5-2 kilometrin etäisyydellä sijaitsee 7 röykkiö- tai latomuskohdetta. Laatokankaalla on 7 kiviröykkiötä kuivatun Talusjärven lounaispuolella. Viitaperän kylästä on kivikautinen esineirtolöytö pellolta kuivatun Saukonjärven pohjoisrannalta. Edellisistä kohteista ei ole löytynyt merkkejä asuinpaikoista, mutta useat kohteet viittaavat siihen, että jossakin alueella tai lähialueella on asuttu, ja topografian perusteella monet kohteet voisivat liittyä pyyntiyhteisöihin. Etäämmällä kohdealueista Pyhäjoen, Tähänjoen, Yppärinjoen ja Yppärinjoesta etelään Korteojan varsilla sekä kuivatun Talusjärven ympäristössä on asuinpaikkoja ja lisäksi irtolöytöjä, jotka nekin voivat viitata asuinpaikkaan.

Maaperän, korkeussuhteiden ja vesistöhistorian perusteella kohdealueet vaikuttivat paikoin melko lupaavilta esihistoriallisten kohteiden sijainnille. Otollisimmat alueet sijaitsevat kuitenkin linjauksista syrjässä. Entisen Saukonjärven ympäristössä on voinut olla esihistoriallista asutusta, vaikka konkreettisia viitteitä siihen, kuten irtolöytöjä, on vain yksi.

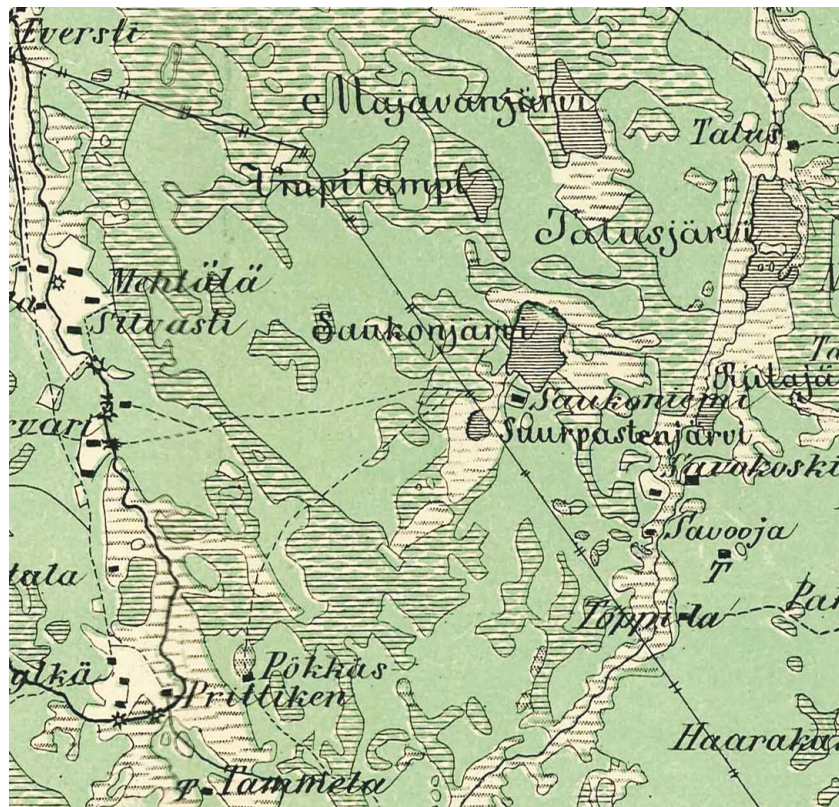


## 5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö

Vanhin lähteistä tunnettu historiallisen ajan asutus syntyi alemmas Pyhäjoen ja Yppärintoien varteen sekä Taluskylään 1500-luvulla, Jylkkään viimeistään 1600-luvun alussa. Kohdealueella on ollut historiallisen ajan asutusta Viitaperällä ja Saukonperällä. Saukonperän asutus syntyi 1700-luvun lopussa, Viitaperän 1800-luvun puolivälissä. Alueella merkitsevä elinkeino on ollut rehun kerääminen luonnonniityiltä. Kaukoniittyjä on merkitty 1800-luvun pitäjänkartoille Majavajärvestä pohjoiseen Viirretjärveen laskeeneen puron varsille. Yhä 1900-luvun alkupuoliskolla pääosa karjan rehusta koottiin nevoilta ja purojen varsilta. Viirretjärveen laskeeneen puron varsille on merkitty lukuisa määrä niitylatoja vielä vuoden 1954 peruskartalle. Niitylatoja oli tuolloin myös Lahdennevan kedolla.

Seutu on kuulunut Pohjanmaan tervatuotantoalueeseen ja linjausten lähellä on peruskartoilla yksi tervahautamerkintä. Viimeistään 1900-luvun alkupuolella alueelta hankittiin puutavaraa sahateollisuuden tarpeisiin. Vuonna 1954 laadittujen peruskarttojen mukaan alueella kulki talviteitä ja metsäteitä.

Alueen vesistöhistorian ja sijainnin perusteella ainakin luonnonniittyjen käyttöön tai metsätöihin liittyvät nuoremmat jäänteet ovat hyvin mahdollisia kohdealueilla. Vanhat luonnonniittyjen alueet ovat kuitenkin tätä nykyä ojitettuja, ja esimerkiksi niityladot ovat voineet hävitä kokonaan.



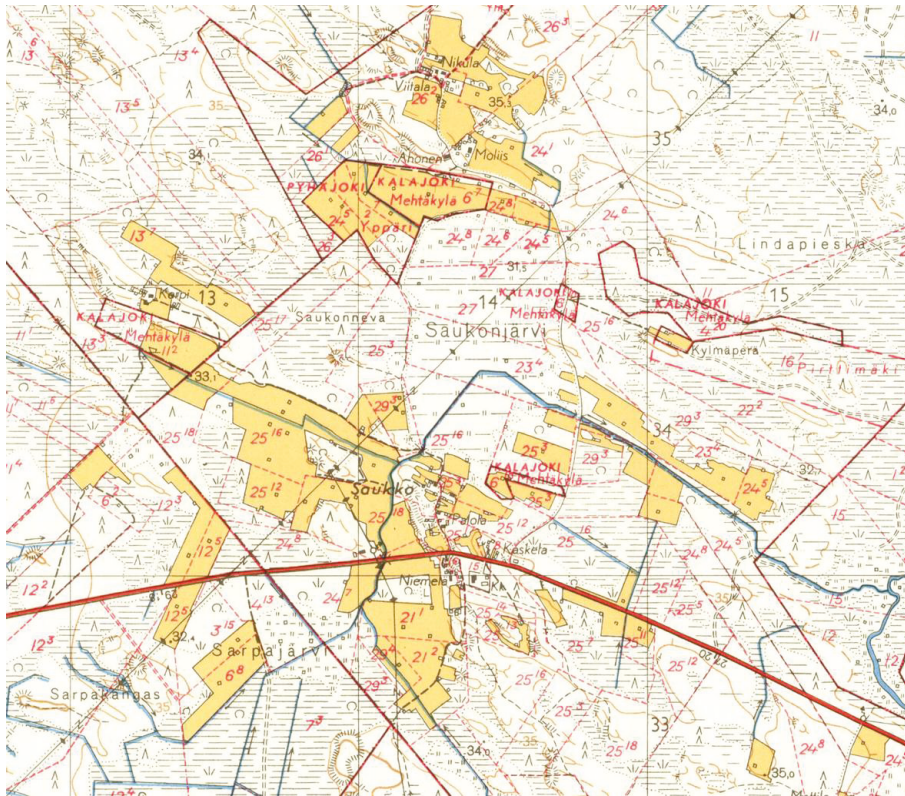
Ote Kalmbergin maastokartasta vuodelta 1856. Ainoa kohdealueelle merkitty talo on "Saukonniemi" Saukonjärven etelärannalla. Vanha kartta :

[https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/6847/URN\\_NBN\\_fi\\_jyu-2007881.pdf](https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/6847/URN_NBN_fi_jyu-2007881.pdf)









Ote vuoden 1954 peruskartasta 243204 Viitaperän ja Saukonperän kohdalta. Entinen Saukonjärven alue on osaksi peltomaana. Voimalinja kulki samalla kohdalla kuin nykyisin. Kartta: Maanmittauslaitos, <http://vanhat-painetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

## 6. Tulokset

Inventoinnissa kartoitettiin 1 uusi muinaisjäännöskohde, Lahdennevan koto. Paikalla on 3 tervahautaa ja rakennuksen perustus/ talli (?). Tunnetuissa Korkiakankaan SE ja Jylynkalliot NE rökkiökohteissa tilanne oli ennallaan.

Sähkösiirron reitti VE 1 kulkee Lahdennevan katedon tervahautakohteen yli ja mahdollisesti linjan toteuttamisella olisi vaikutusta kohteeseen.

Lestijärvellä, 23.9.2015

*Jaana Itäpalo*

Jaana Itäpalo

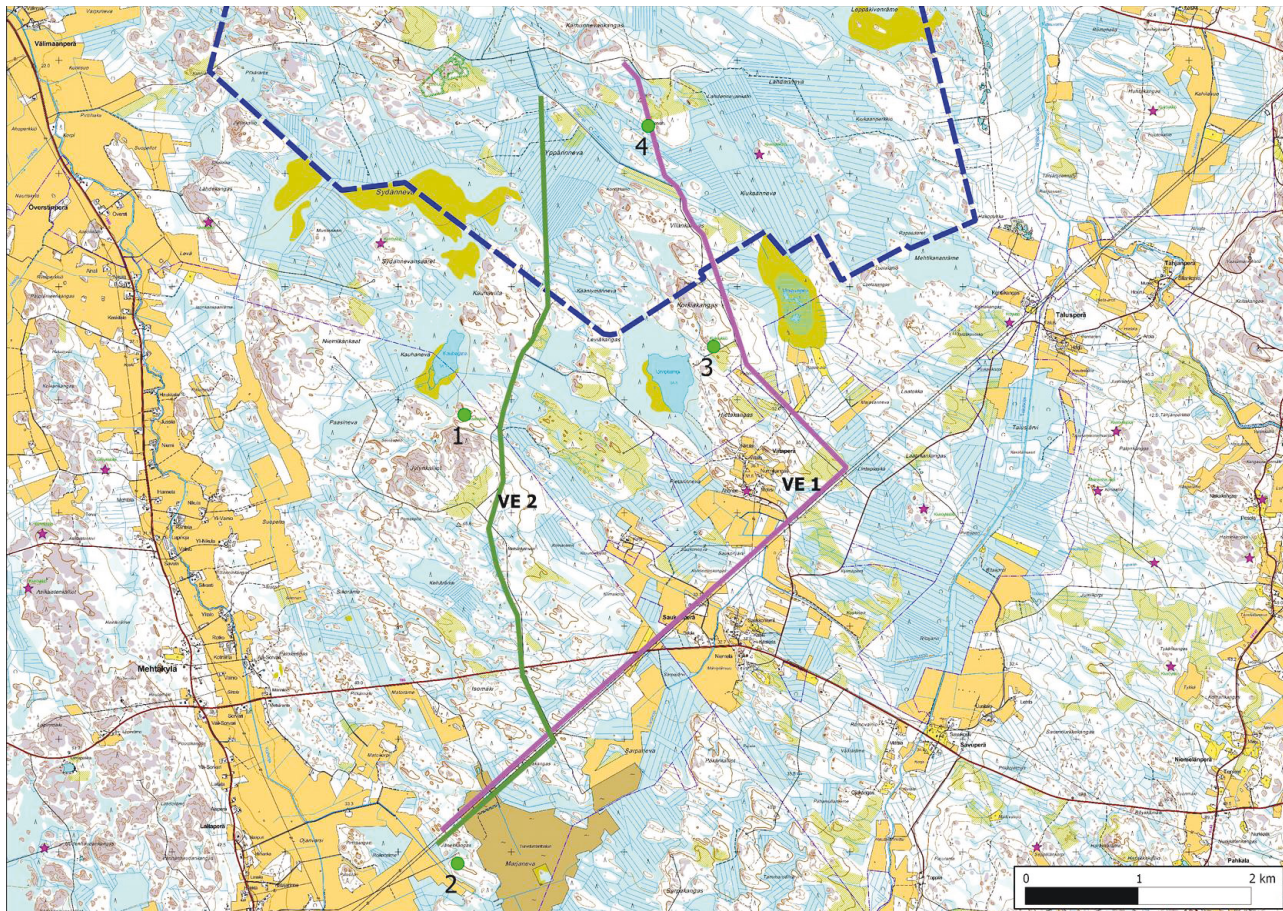
*Hans-Peter Schulz*

Hans-Peter Schulz





## 7. Yleiskartta



Yleiskartta, muinaisjäännökset: 1. Jylynkalliot NE 2. Jäneskangas 3. Korkiakangas SE 4. Lahdennevan kato. Lähialueen muinaisjäännökset tähtenä. Sähkösiirron VE 1 punaisena viivana ja VE 2 vihreänä viivana. Karhunnevan kankaan tuulipuiston hankealueen raja sinisenä katkoviivana. Maanmittauslaitoksen peruskartta-rasteri 1:20 000, 8/2015.

## 8. Kohdeluettelo

Kohde	kunta	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm.	rauh.lk	status
1 Jylynkalliot NE	Kalajoki	12	kivirakenteet/röykkiöt	esihistoriallinen	1	2	MJ
2 Jäneskangas	Kalajoki	15	kivirakenteet/röykkiöt	varhaismetallikautinen	1	2	MJ
3 Korkiakangas SE	Pyhäjoki	17	kivirakenteet/röykkiöt	esihistoriallinen	1	2	MJ
4 Lahdennevan kato	Pyhäjoki	19	työ- ja valmistuspaikat/ tervahaudat /rakennusten perustukset	uusi aika	4	2	U

**Taulukko.** Status: U uusi muinaisjäännöskohde/löytöpaikka, MJ tunnettu muinaisjäännöskohde, KP muu kulttuuriperintökohde, M muu inventointihavainto.



## 9. Kohdetiedot

### Esihistorialliset muinaisjäännökset

#### 1. Jylynkalliot NE

<b>Mj-rekisteri:</b>	208010036
<b>Laji:</b>	kiinteä muinaisjäännös
<b>Mj-tyyppi:</b>	kivirakenteet
<b>Tyypin tarkenne:</b>	röykkiöt
<b>Ajoitus yleinen:</b>	esihistoriallinen
<b>Ajoitustarkenne:</b>	-
<b>Lukumäärä:</b>	1
<b>Rauhoitusluokkaehdotus:</b>	2
<b>Paikkatiedot:</b>	
<b>Karttalehti</b>	Q4242L vanha yleislehtijako, 243204
<b>Koordinaatit:</b>	P 7135866 I 366587 z 45 m mpy
<b>Koordinaattiselite:</b>	gps-mittaus, röykkiön itäpää
<b>Inventointimenetelmät:</b>	pintahavainnointi
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	1996 Jari Okkonen tarkastus

**Maastotiedot:** Yppärinjoesta n. 2,7 km itään ja Kauhajärvestä n. 3,7 km etelään, laajan Jylynkallio alueen pohjoisosassa. Puusto nuorta harvaa männikköä. Kallioiden pintaa peittää lähinnä jäkälä, alueen pohjoisosassa on myös paljaita kallioita.

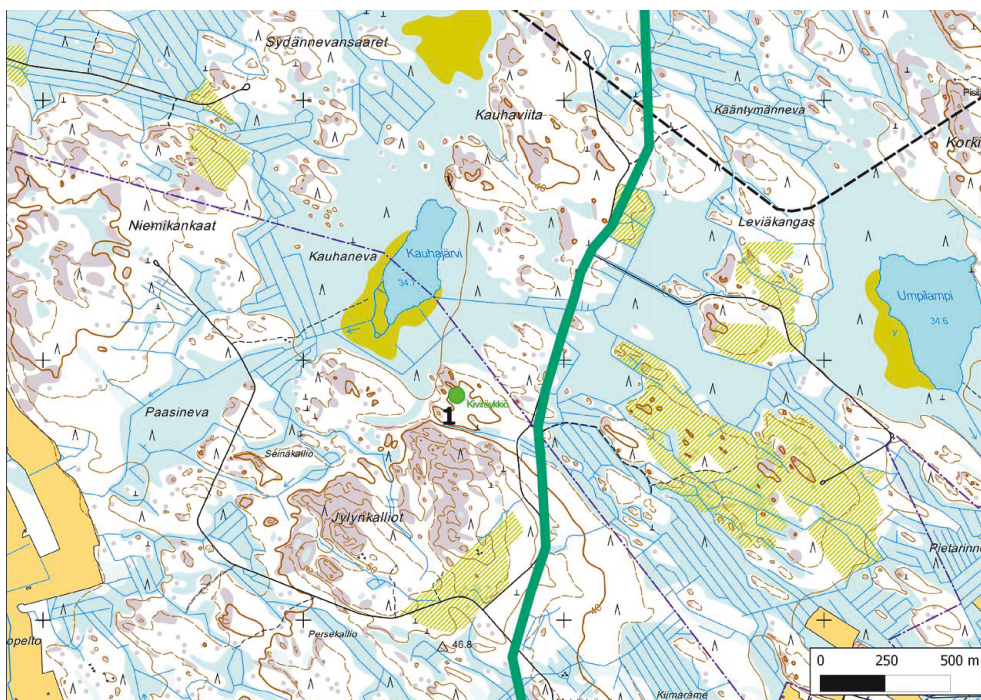
**Kuvaus:** muinaisjäännösrekisterin kuvaus: Röykkiö sijaitsee noin 150 m Kalajoen ja Pyhäjoen rajasta lounaaseen, Kauhajärven eteläpuolella laajan kallioalueen pohjoisreunassa. Kallio viettää loivasti pohjoisluoteeseen. Jäkälän peittämä röykkiö on pitkänomainen, laajuudeltaan noin 15 x 2,5 m ja korkeudeltaan 0,2–0,4 m.

2015: Röykkiö ennallaan. Eteläpuoliset alueet hakattuja sekä muokattuja ja kasvavat nuoria taimikoita. Kohteen eteläpuolella n. 200-300 metrin etäisyydellä inventoitiin Jylynkallion alueita, missä topografian perusteella voisi sijaita esihistoriallisia röykkiöitä, korkeimmalta laelta on näköyhteys Kauhajärvelle. Tarkastetulta alueelta ei löytynyt esihistoriaan viittaavaa.

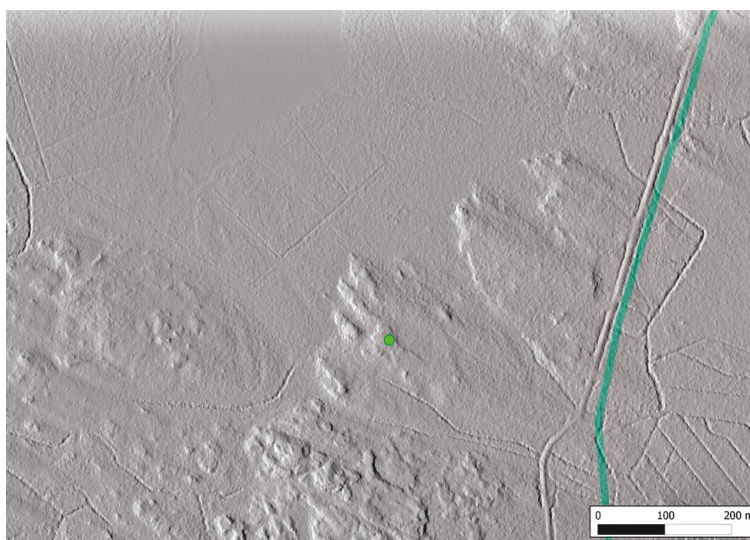
#### **Vaikutusten arviointi:**

Voimalinjan VE 2 kulkee n. 330 metrin etäisyydellä itäpuolella. Ei vaikutusta.





Jylynkalliot NE, röykkiön sijainti. Voimalinjan VE 2 kulkee itäpuolella. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 6/2015.



Röykkiö lidar-vinovalovarjosteessa. Maanmittauslaitoksen lidar-pistepilviaineisto 5/2015.





Röykkiö itään.



Röykkiö länteen.



Vanha rajamerkki kallioalueen pohjoisosassa.



Lähihistoriassa tehty pieni kiviröykkiö kallioalueen pohjoisosan luoteisreunalla.

## 2. Jäneskangas

<b>Mj-rekisteri:</b>	1000026930
<b>Laji:</b>	kiinteä muinaisjäännös
<b>Tyyppi:</b>	kivirakenteet
<b>Tyyppin tarkenne:</b>	röykkiöt
<b>Ajoitus yleinen:</b>	varhaismetallikautinen
<b>Lukumäärä:</b>	1
<b>Rauhoitusluokkaehdotus:</b>	2
<b>Paikkatiedot:</b>	
<b>Karttanumerot:</b>	Q4241L
TM35-lehtijako	vanha yleislehtijako 243204
<b>Koordinaatit:</b>	P: 7131898 I: 366532
	z n. 42,5 m mpy
<b>koord.selite:</b>	Jussilan ja Tiaisen raportin mukaan
<b>Inventointimenetelmät:</b>	ei tarkastettu
<b>Aiemmat löydöt:</b>	-
<b>Inventointilöydöt:</b>	-
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	2015 Timo Jussila ja Teemu Tiainen inventointi





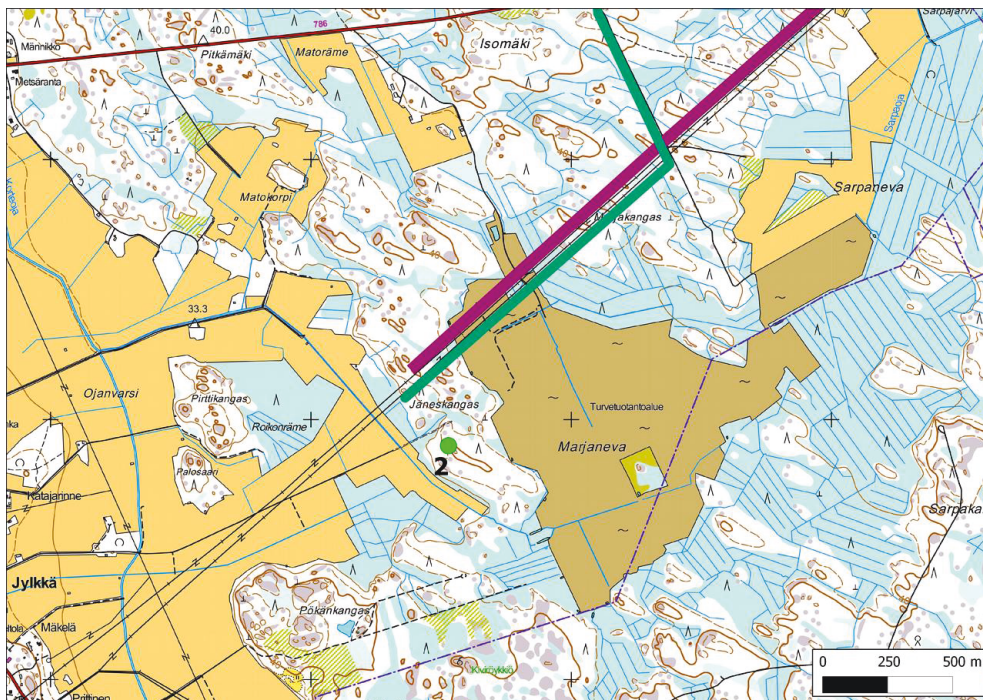
**Maastotiedot:** Jylkän kylästä vajaa 2 km itäkoilliseen Marjanevan turvetuotantoalueen ja peltoalueiden välissä kalliolla. Paikalle on suunnitteilla Juurakon tuulipuiston sähköasema ja läheisyyteen maakaapeli.

**Kuvaus:** Jussila ja Tiainen 2015: ”Röykkiö sijaitsee Jylkässä, Jäneskankaan eteläosassa olevan luoteiskaakkois suuntaisen harjanteen luoteispäässä, harjanteen lounaisreunalla olevalla avokalliolla, kallioharjanteen reunalla, harjanteen korkeimmalla kohdalla. Röykkiö on kooltaan n 5 x 3 m ja siinä on ainakin pari kivi-kerrosta, Sen luoteispäässä on kuopanne. Röykkiön eteläpuolella maasto laskee ja avokallio on peitteisempää ja hiipuu ohuen maakerroksen alle. Lounaispuolella on matala kalliojyrkäne. Koillispuolella kallioharjanne laskee metsämaahan. Pohjoispuolella avokallio on kuorittu ja hieman kauempana räjäytetty - alueella jonne rakennetaan uutta sähköasemaa. Rakenteilla olevan sähköaseman kiinteistöraja kulkee pari metriä röykkiön pohjois-luoteispuolella (linjalla tuoreita pyykkejä). Röykkiö on kuitenkin ehjä. Uusi Juurakon sähköasema on suunniteltu rakennettavaksi n. 47 m röykkiön pohjois-koillispuolelle.

Lähialueella ei havaittu merkkejä asuinpaikasta tai muista muinaisjäännoksistä. 850 m tästä röykkiöstä etelään tunnetaan röykkiö Alavieska Pikkuräme NE ja siitä etelään vielä pari röykkiötä.”

2015: Kohde on löytynyt ja kartoitettu lähiympäristöineen keväällä Juurakon tuulipuiston suunniteltujen maakaapelilinjojen ja sähköaseman paikan inventoinnissa, ja paikalla ei käyty. Kohteen pohjoispuolella on käynnissä Jylkän uuden sähköaseman rakennustyöt.

**Vaikutusten arviointi:** VE 1 kulkee 320 metrin etäisyydellä pohjoispuolella ja VE 2 n. 240 metrin etäisyydellä luoteispuolella. Kohteen voi huomioida tarkemmin jatkosuunnittelussa siten, että rakentamisalueiden ja muinaisjäännoisalueen välille varataan riittävä suojavyöhyke.



Kohde 2 Jäneskangas, Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 6/2015.



Jylkän uuden sähköaseman työmaa nykyisen voimalinjan alla. Kuva koilliseen.

### 3. Korkiakangas SE

<b>Mj-rekisteri:</b>	625010017
<b>Laji:</b>	kiinteä muinaisjäänös
<b>Mj-tyyppi:</b>	kivirakenteet
<b>Tyyppin tarkenne:</b>	röykkiöt
<b>Ajoitus yleinen:</b>	esihistoriallinen
<b>Ajoitustarkenne:</b>	-
<b>Lukumäärä:</b>	1
<b>Rauhoitusluokkaehdotus:</b>	2
<b>Paikkatiedot:</b>	
<b>Karttalehti</b>	Q4242R vanha yleislehtijako, 243204
<b>Koordinaatit:</b>	P 7136470 I 368793 z 40 m mpy
<b>Koordinaattiselite:</b>	gps-mittaus
<b>Inventointimenetelmät:</b>	pintahavainnointi
<b>Aiemmat tutkimukset:</b>	1993 Mika Sarkkinen inventointi 1997 Mika Sarkkinen inventointi

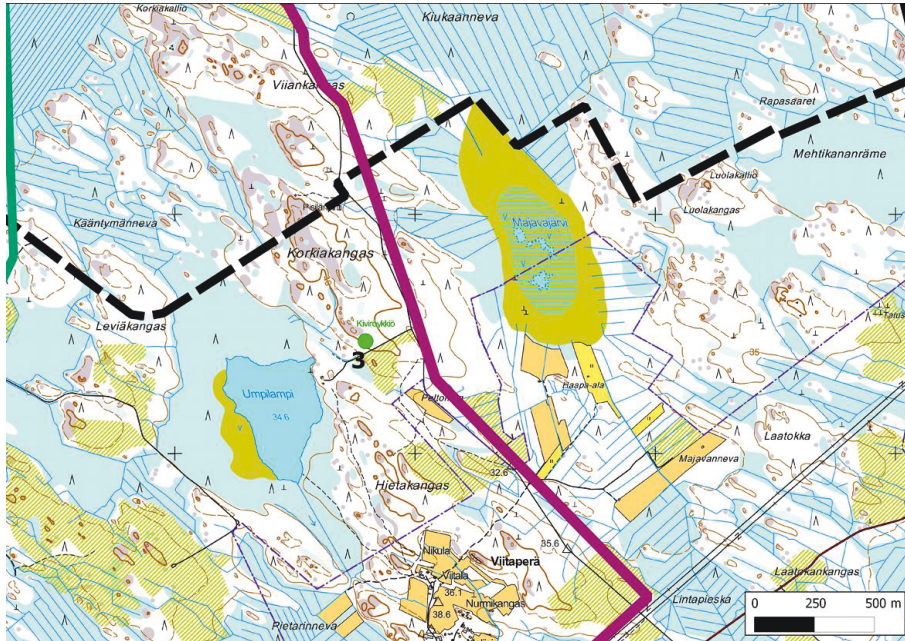
**Maastotiedot:** Umpilammen ja Majavajärven välissä, Majavajärvestä n. 230 itäkoilliseen. Alue on kivikkoista ja rikkonaista kalliomaastoa. Koillis- ja eteläpuolella on pusikoituneita hakkuualueita. Kohteen ympärillä kasvaa kuusi- ja mäntymetsää.

**Kuvaus:** muinaisjäänösrekisterin kuvaus: Kohde sijaitsee Umpilammen ja Majavajärven välisen kallioiden kankaan eteläosassa lähellä Merijärven rajaa. Paikalla on osin tuhottu pieni röykkiö. Eteläkaakko-pohjoisluodesuuntaisen kiveyksen ala on 6–7 x 2–3 m. Röykkiön kaakkoispäässä on kiinteä, 2–3 kiverroksesta koostuva pyöreähkö kiveys, jonka luoteispuolella kiveys jatkuu matalampana.

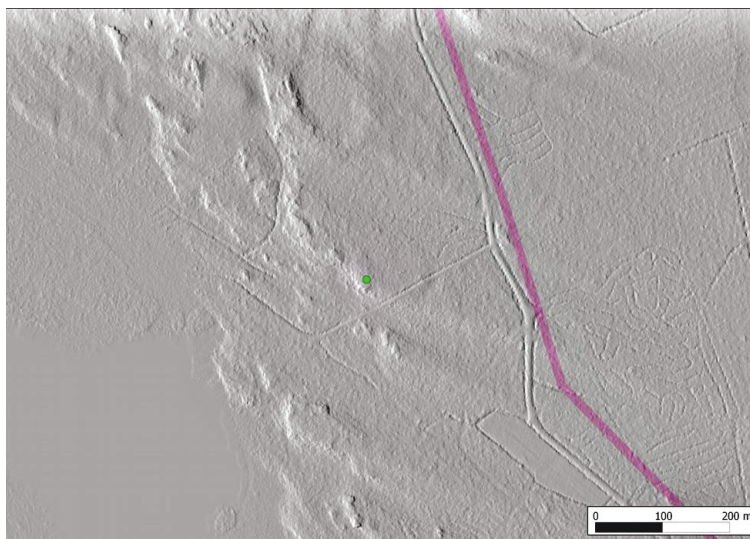
2015: Röykkiö ennallaan. Kohde ei erotu kovin hyvin maastossa.

**Vaikutusten arviointi:** Voimalinjan VE 2 kulkee n. 330 metrin etäisyydellä itäpuolella. Ei vaikutusta.





Korkeakangas SE, röykkiön sijainti. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 6/2015.



Röykkiö lidar-vinovalvarjosteessa. Maanmittauslaitoksen lidar-pistepilviaineisto 5/2015.



Röykkiö kaakosta.

## Historiallisen ajan muinaisjäänökset

### 4. Lahdennevan kanto

**Mj-rekisteri:**

<i>Laji:</i>	-
<i>Mj-tyyppi:</i>	kiinteä muinaisjäänös
<i>Tyyppin tarkenne:</i>	työ- ja valmistuspaikat
<i>Ajoitus yleinen:</i>	tervahaudoitukset/rakennusten perustukset
<i>Ajoitustarkenne:</i>	historiallinen
<i>Lukumäärä:</i>	4
<i>Rauhoitusluokkaehdotus:</i>	2

**Paikkatiedot:**

*Karttalehti* TM35-lehtijako, Q4242R  
vanha yleislehtijako, 243204

**Koordinaatit:**

rakenne 1 tervahauta 1	P 7138420	I 368215
rakenne 2 tervahauta 2	P 7138419	I 368229
rakenne 3 tervahauta 3	P 7138432	I 368222
rakenne 4 tallin perustus	P 7138411	I 368221
<i>Koordinaattiselite:</i>	gps-mittaus, peruskartalle merkitty tervahauta 1	

*Inventointimenetelmät:* pintahavainnointi, kairaus

*Aiemmat tutkimukset:* -

**Maastotiedot:** Yppärinnevan ja Lahdennevan kankaan välissä matalan kankaan länsireunalla, itä- ja koillispuolella on pienialaisia kallioita. Pohjoispuolella on entinen avohakkuualue, joka on metsäaurattu ja kasvaa taimikkoo. Lähiympäristön puusto on kuusta, tervahautojen kohdalla kasvaa joitakin järeitä yli 50 cm rungon läpimitaltaan olevia kuusia. Pintakasvillisuus tervahautojen päällä on mm. saniaista ja apilaa, ympäröivillä alueilla on tuorehkoa metsää.





**Kuvaus:** Paikalla on 3 tervahautaa ja tallin perustukseksi tulkittu rakennuksen pohja:

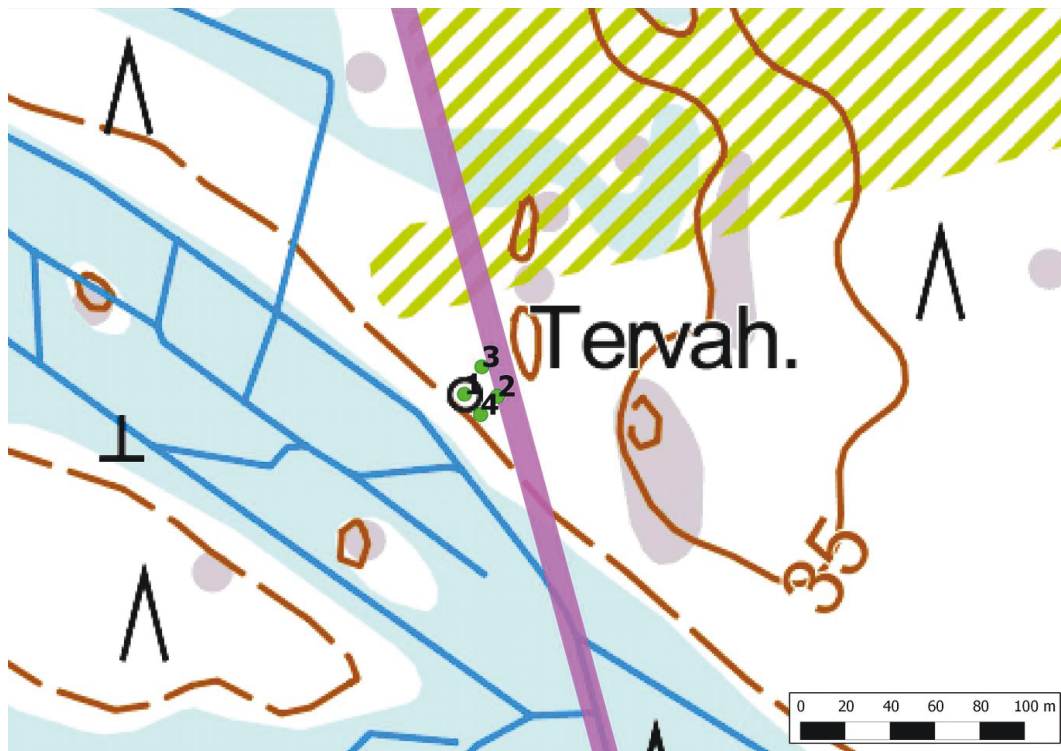
Rakenne 1 tervahauta 1: hauta on merkitty peruskartalle. Läpimitta valli mukaan lukien n. 15 m, halssi suuntautuu ensin etelään ja kääntyy sitten lounaaseen, se on yli 10 m pitkä. Pohjaa kiertää ilma-aukot. Päällä kasvaa kuusia, joista suurimmat ovat rungon läpimitaltaan yli 50 cm.

Rakenne 2 tervahauta 2: sijaitsee tervahaudan itäpuolella, pienen kohouman päällä. Läpimitta valli mukaan lukien n. 6 m, halssi luoteeseen. Päällä kasvaa kuusia, joista suurimmat ovat rungon läpimitaltaan n. 50 cm.

Rakenne 3 tervahauta 3: pohjoisin tervahautoista. Läpimitta n. 10 m valli mukaan lukien, halssi etelään.

Rakenne 4 rakennuksen perustus: pohja-alaltaan suorakaiteen muotoinen, luodekaakkosuuntainen ja kooltaan 13 x 5 m seinävallin reunoista mitattuna. Vallin korkeus on n. 50-70 cm ja leveys enimmillään yli metri, se koostuu ehkä melkein kokonaan maasta, maa-aines ei kairatessa vaikuttanut tiiviiltä. Koillisesta kaakkoon valli on epäselvä, minne maanpinta nousee ja ilmeisestikin rakennuksessa on käytetty hyväksi luontaisia maanpinnan muotoja. Ovi on ollut luoteispäässä, missä valli puuttuu.

**Vaikutusten arviointi:** Voimalinjan VE 1 kulkee kohteen yli. Voimalinjan rakentamisella olisi ehkä suoraa vaikutusta kohteeseen. Vaikutuksia voi pyrkiä lieventämään tai poistamaan kokonaan.



Lahdennenvaketo, 1-3 tervahautoja, 4 rakennuksen perustus/talli? Voimalinjan Ve 1 punaisena viivana. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 6/2015.



Tervahaudan no. 1 pohjan ilmareikiä. Kuva lounaaseen.



Tallin perustukseksi tulkitun rakennuksen vallia luoteeseen.



Tervahauta no. 2. kaakkoon.





### 10. Maastokuvaukset ja valokuvat



Inventoidut alueet tummennettu, valokuvauspaikat 1-9. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 6/2015.





1 Pienipiirteisiä kallioita voimalinjan VE 1 vaikutusalueella Lahdennevan kankaan länsipuolella. Paikalle on suunnitteilla myös tuulivoimala. Kuva luoteeseen.



2 Jyrkkiä kallioita Viiankankaan eteläpuolella voimalinjan VE 1:stä n. 200-300 m länteen. Paikka vaikutti hyvin mahdolliselta röykkiöiden sijainnille, mutta niitä ei tarkastetulla alueella löytenyt. Kuva länteen.



3 VE 1 linjausta pelloilla entisen Saukonjärven alueella, Viitaperän kyläasutuksen eteläpuolella. Kuva lounaaseen.





4 Saukonperällä voimalinjaus VE 1 ylittää peltojen keskellä olevan Riihisaaren.



5 Matalia kallioseläniteitä Kauhaviidan eteläpuolella voimalinjan VE 2 länsipuolella.



6 Laajat Jylynkalliot voimalinjan VE 2 länsipuolella. Kallioiden pohjoisosa tarkastettiin osittain, mutta merkkejä muinaisjäännöksistä ei löytynyt. Alueella esiintyy kvartsijuonteita.



7 Voimalinjauksen VE 2 Kehärämeen itäpuolella.



8 Alueelle tyypillistä kallioista ja kivikkoista maastoa Marjakankaalla voimalinjauksen VE 2 alueella. Kuva itään.



9 Jylkän sähköaseman työmaa. Kuva koilliseen.





## 11. Aineistoluettelo

### Digitaalinen aineisto:

Arkistolaitoksen pitäjänkartasto Kalajoki, Merijärvi, Pyhäjoki <http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?o=11>

Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, <http://www.vanhakartta.fi/>

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,  
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,  
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Mikroliitti Oy, <http://mikroliitti.pp.fi/1-julkisetraportit/Kalajoki/Kalajoki%20Juurakon%20tp%20Jylkka%20maa-kaapelilinjan%20muinaij-inv%202015.pdf>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön muinaisjäännösrekisteriportaali Kulttuuriympäristön tutkimusraportit, arkeologia, Kalajoki, Merijärvi ja Pyhäjoki, :  
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Schulz Hans-Peter, Pohjanmaa länsiosa, kulttuuriperintöinventointi. Metsähallitus 2012.  
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

Sito Oy, Karhunnevanvankankaan arviointiohjelma. 2015, [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi\\_luvat\\_ja\\_ymparistovaikutusten\\_arviointi/Ymparistovaikutusten\\_arviointi/YVAhankkeet/Karhunnevanvankankaan\\_tuulivoimahanke\\_Pyhajoki/Karhunnevanvankankaan\\_tuulivoimahanke\\_Pyhaj%2832297%29](http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asiointi_luvat_ja_ymparistovaikutusten_arviointi/Ymparistovaikutusten_arviointi/YVAhankkeet/Karhunnevanvankankaan_tuulivoimahanke_Pyhajoki/Karhunnevanvankankaan_tuulivoimahanke_Pyhaj%2832297%29)

### Kirjallisuus:

Kotola Jukka, Pyhäjoen luonto. Vetten laijoilta. Pyhäjoen historiaa kivikaudelta 1990-luvulle. 1997.

Matinolli Eero, Huikari Olavi ja Huurre Matti, Suur-Pyhäjoen historia. 1969.

Virrankoski Pentti, Eräkausi ja keskiaika. Suur-Kalajoen historia 1. 1956

Vetten laijoilta. Pyhäjoen historiaa kivikaudelta 1990-luvulle. 1997.

Virrankoski Pentti, Uskonpuhdistuksesta isoon vihaan. Suur-Kalajoen historia 1. 1956.